

LIETUVOS LITERATŪROS IR MENO ARCHYVAS

FONDAS NR. 754

VLADAS JAKUBĖNAS

KŪRYBOS BYLŲ APYRAŠAS NR. 1

CHRONOLOGINĖS RIBOS 1924–1965 M.

LIETUVOS LITERATŪROS IR MENO ARCHYVAS

PAŽYMA APIE VLADO JAKUBĖNO FONDA NR. 754

2013-04-10 Nr. R3-27
Vilnius

I. INFORMACIJA APIE FONDO SUDARYTOJĄ

Lietuvių kompozitorius, pianistas, muzikos kritikas-publicistas, visuomenės veikėjas, pedagogas Vladas Jonas Jakubėnas gimė 1904 m. gegužės 15 d. Biržuose. Tėvas Povilas Jakubėnas (1871–1953) buvo Lietuvos evangelikų reformatų Generalinis Superintendentas, kultūros ir švietimo veikėjas, aktyvus Lietuvos atgimimo veikėjas, užsienyje baigęs aukštuosius teologijos mokslus, Vytauto Didžiojo universiteto Evangelikų teologijos fakulteto dekanas ir Bažnyčios istorijos profesorius. Motinos Halinos Lipińskos-Jakubėnienės pastangomis V.Jakubėnas buvo mokomas muzikos nuo pat ankstyvos vaikystės. Biržuose jis lankė tėvo įkurtą mokyklą, mokėsi skambinti fortepijonu.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui ir artėjant vokiečiams, 1915 m. Jakubėnų šeimai teko evakuotis į Rusijos gilumą. Ten V.Jakubėnas baigė tris gimnazijos klases, daug skambino fortepijonu, pradėjo rašyti pirmuosius muzikos kūrinius.

1918 m. Jakubėnų šeima sugrįžo į Biržus, 1919 m. V.Jakubėnas pradėjo lankyti Kauno „Aušros“ gimnaziją, 1920 m. – Juozo Naujalio privačią muzikos mokyklą, kuri tais pačiais metais buvo suvalstybinta (E.Bilminiūtės-Čiurlienės fortepijono klasė, pas J.Tallat-Kelpšą – elementario-sios muzikos teorijos kursas). Pablogėjus sveikatai, mokslą nutraukė ir sugrįžo į Biržus, ten 1923 m. baigė gimnaziją.

Savo rimtos muzikinės kūrybos pradžia V.Jakubėnas laiko 1923–1924 m. žiemą sukurtą dainą „Gėlės iš šieno“ (K.Binkio ž.). Šios dainos pasisekimas tapo svarių akstinu, padėjusiu kompozitoriui apsispręsti visiškai pasišvęsti muzikai. Kadangi tuo metu Lietuvoje nebuvo muzikos mokyklos su rimtesniu kompozicijos kursu, V.Jakubėnas padavė prašymą valstybinei stipendijai studijoms Vokietijoje, kur pokario metais savo muzikos žinias gilino S.Šimkus, J.Gruodis ir kiti to meto kompozitoriai. Tačiau net ir su K.Petrausko protekcija V.Jakubėnui stipendijos gauti nepavyko. Teko pasirinkti artimesnę Rygos konservatoriją, kur 1924–1928 m. mokėsi fortepijono (L.Gomone-Dombrowska, prof. A.Dauguls), dirigavimo (E.Cooperis) ir kompozicijos (J.Vītols).

1928 m. Kaune V.Jakubėnas surengė pirmąjį savo kūrinių koncertą, kuris sukėlė visuomenės susidomėjimą (dalyvavo E.Kardelienė, V.Motiekaitis). Po šio koncerto jaunam debutantui Švietimo ministerija jau pati pasiūlė stipendiją tolimesnėms studijoms užsienyje. V.Jakubėnas pasirinko Berlyno Aukštąją Muzikos Akademiją (*Berlin Staatliche Akademische Hochschule für Musik*), kur kompozicijos mokėsi pas F.Schrekerį. Artima pažintis su šiuo tuomet labai ryškiu vokiečių muzikos kūrėju buvo itin reikšminga V.Jakubėnui, suformavusi savitą kūrybos kryptį – vėlyvojo romantizmo, impresionizmo ir saikingo modernizmo sintezę. Baigdamas konservatoriją (studijavo 1928–1932 m.), sukūrė savo *Pirmąją simfoniją*, kurią 1932 m. viešame Berlyno radiofono koncerte dirigavo pats prof. F.Schrekeris, *Preliudą ir fugą* styginių orkestrui, *Styginių kvartetą*.

1932 m. V.Jakubėnas grįžo į Lietuvą, apsigyveno Kaune. 1932–1944 m. dirbo Kauno muzikos mokykloje (nuo 1933 m. Kauno valstybinė konservatorija), dėstė muzikos teoriją, solfedžio, instrumentuotę bei vargonininkams ir kompozitoriams privalomą fortepijono kursą, turėjo kelis kompozicijos besimokančius studentus. Kadangi pedagoginis krūvis buvo labai mažas ir atlyginimo pragyvenimui neužteko, V.Jakubėnas pradėjo rašyti koncertų recenzijas ir tapo vienu pirmųjų profesionalių muzikos kritikų Lietuvoje. 1932–1939 m. jis – nuolatinis dienraščio „Lietuvos aidas“ muzikos kritikas, rašęs periodiniams leidiniams „Muzika ir teatras“, „Lietuvos aidas“, „Naujoji Romuva“, „Vairas“, „Jaunoji karta“, „Septynios meno dienos“ ir kt., pasižymėjęs taikliomis recenzijomis ir įvairiais straipsniais aktualiomis muzikinės kultūros temomis. Taigi neti-

kėtai jaunas kompozitorius iškilo kaip gabus muzikos kritikas ir muzikologas, 1934–1939 m. priklausė Lietuvos žurnalistų sąjungai (vienintelis iš muzikų).

Kaune V.Jakubėnas daug ir įtemptai komponavo: baigė *Simfonijas Nr. 2 ir Nr. 3*, dvi *Rapsodijas* fortepijonui, *Serenadą* violončelei ir fortepijonui, solo ir choro dainų, sukūrė paskutinią stambų kūrinių chorui „Mano pasaulis“ (V.Mykolaičio-Putino ž.), sparčiai rašė muziką baletui „Vaivos juosta“. V.Jakubėnas su įvairiais kameriniais ansambliais (dainininkėmis V.Jonuškaite, B.Grincevičiūte) nemažai koncertavo Lietuvoje bei užsienyje, kur atlikdavo ir savo bei kitų lietuvių kompozitorių kūrinius.

1936 m. V.Jakubėnas, J.Kačinskas ir V.Bacevičius Lietuvoje įkūrė Tarptautinės šiuolaikinės muzikos draugijos (SIMC – Société internationale pour le musique contemporaine) Lietuvos sekciją, kuri 1937 m. Paryžiuje vykusiame suvažiavime oficialiai buvo priimta į šią draugiją tikrąja nare. Nuo to laiko lietuvių kompozitoriai modernistai įgijo teisę dalyvauti SIMC renginiuose, jų muzika skambėjo draugijos festivaliuose Paryžiuje (1937 m.), Londone (1938 m.), Varšuvoje (1939 m.). Po 1940 m. draugija iširo, nes okupuotoje Lietuvoje tokia veikla buvo neįmanoma, o visi trys minėti kompozitoriai vėliau išvyko iš tėvynės.

Be to, V.Jakubėnas vargonininkavo evangelikų reformatų bažnyčioje Kaune, 1933 m. buvo išrinktas Filharmonijos draugijos sekretoriumi, 1940–1941 m. dirbo Kompozitorių sąjungos organizacinio komiteto atsakinguoju sekretoriumi.

1944 m. V.Jakubėnas pasitraukė iš Lietuvos ir iki 1949 m. gyveno karo pabėgėlių stovyklose Vokietijoje (Ratzenburge, Husume, Holsteine, Eutine, Blomberg-Lippėje), ten aktyviai dalyvavo lietuvių pabėgėlių muzikiniame gyvenime: rengė koncertus, 1948–1949 m. subūrė ansamblį „Baltijos trio“ (su latvių smuikininku F.Heinrichsons bei estų violončelininku K.Taar), akompanavo operos solistų trupei, su kuria koncertavo Anglijoje bei Škotijoje. Koncertuose buvo atliktas ir vienas kitas V.Jakubėno kūriny. Gyvendamas Vokietijoje V.Jakubėnas kūrė nedaug, nes sunkus gyvenimas stovyklose buvo nepalankus kūrybai. Tai dvi dainos mišriam chorui „Rugsėjis“ (O.Jakubėnienės ž.) ir „Vakaro maldoje“ (K.Bradūno ž.), „Baltosios piršlybos“ (B.Rutkūno ž.) balsui ir fortepijonui.

1949 m. muzikas išvyko į JAV, apsistojo Čikagoje, kur įkūrė privačią muzikos studiją ir mokė vaikus skambinti fortepijonu, dirbo akompaniatoriumi A.Stephens bei baletu ir operos studijose, akompanuodavo tautiečių koncertuose bei JAV ir Kanados lietuvių dainų šventėse, vargonininkavo lietuvių evangelikų liuteronų „Tėviškės“ parapijoje. V.Jakubėnas aktyviai dalyvavo lietuvių muzikiniame gyvenime, tapo lietuvių bendruomenės etniškai savarankiškos kultūrinės veiklos metraštininku, buvo dienraščio „Draugas“ ir žurnalo „Aidas“ muzikinio gyvenimo korespondentas, rašė „Muzikos žiniose“ ir „Akiračiuose“.

V.Jakubėnas atkakliai ieškojo galimybių atgaivinti Moderniosios muzikos draugijos (SIMC) Lietuvos sekcijos veiklą, juolab, kad visi buvę draugijos nariai taip pat gyveno JAV. Nors jis ir nesulaukė tautiečių pritarimo, visgi 1952 m. Čikagoje vykusiame asociacijos festivalyje V.Jakubėnas atliko savo *Rapsodiją Nr. 1* fortepijonui, buvo šios draugijos Čikagos skyriaus valdybos narys, draugijos koncertuose buvo atliekami jo kūriniai.

Gyvendamas JAV V.Jakubėnas pataisė savo *Simfoniją Nr. 3*, sukūrė keletą dainų („Užžėlęs takas“, „Mylėsi Lietuvą iš tolo“), iš baletu „Vaivos juosta“ klavyro parengė *Simfoninę siuitą* „Miško šventė“, sukūrė *Poemą* chorui „Mano pasaulis“ (V.Mykolaičio-Putino ž.). Nuo 1959 m. V.Jakubėnas daugiausia kūrė religinę muziką (*Penkios lietuvių evangelikų giesmės* chorui a cappella, *Bažnytinės kantatos* „De profundis“, „Prisikėlimo kantata“, „Pranaše didis“).

Kaip pianistas V.Jakubėnas koncertavo su kameriniais ansambliais, solistais dainininkais ir instrumentininkais Lietuvoje, Suomijoje (1936 m.), Vokietijoje (1944 m.), Didžiojoje Britanijoje (1948 m., 1949 m.), JAV (nuo 1949 m.).

Vladas Jakubėnas mirė 1976 m. gruodžio 13 d. Čikagoje (JAV).

Kūryba: Baletas „Vaivos juosta“ (1944 m., klavyras, 1993–1994 m. redagavo ir instrumentavo J.Juozapaitis). **Simfoniniai kūriniai:** 3 *Simfonijos* (1932, 1939, 1942 m.), *Rapsodija* simfoniniam

3

orkestrui (1937 m.), *Siuita* „Miško šventė“ simfoniniam orkestrui (1952 m.), „Šokių eiseną“ simfoniniam orkestrui (1963 m.). **Kameriniai instrumentiniai kūriniai:** *Preludai ir fuga* (1929 m.) bei *Intermezzo rustico* (1962 m.) styginių orkestrui; *Styginių kvartetas* (1930 m.); *Melodija-legenda* smuikui ir fortepijonui (1930–1931 m.); 2 *Rapsodijos* fortepijonui (1936 m., 1940 m.); *Serenada* violončelei ir fortepijonui (1936 m.); *Trys vaizdeliai* iš baletu „Vaivos juosta“ fortepijonui. **Vokaliniai instrumentiniai kūriniai:** *Poema* „Mano pasaulis“ (V.Mykolaičio-Putino ž., 1944 m.) solistams, mišriam chorui ir simfoniniam orkestrui; *Kantata* „Oi mergyte“ (liaudies ž.) mišriam chorui ir fortepijonui; *Kantata* „De profundis“ mišriam chorui ir fortepijonui arba vargonams (1966 m., versija simfoniniam orkestrui 1973 m.); „Prisikėlimo kantata“ (1970 m., pagal lietuvių evangelikų liaudies giesmes) solistams, mišriam chorui ir fortepijonui; *Kantata* „Pranaše didis“ (pagal mažalietuvių himną) solistams ir fortepijonui (1971 m.).

V.Jakubėnas sukūrė instrumentinių pjesių, chorų, dainų, romansų, harmonizavo lietuvių liaudies dainų, sukūrė bažnytinių giesmių, Čikagos lietuvių operos užsakymu orkestravo Lietuvos himną (V.Kudirkos „Tautiška giesmė“).

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, V.Jakubėno kūryba grįžo į Lietuvą. 1992 m. buvo įkurtas nuo 1981 m. Čikagoje veikusios V.Jakubėno draugijos Lietuvos skyrius, 1992 m. gruodžio 13 d. Lietuvos muzikos akademijoje (nuo 2004 m. – Lietuvos muzikos ir teatro akademija) buvo surengta mokslinė konferencija, skirta kompozitoriaus atminimui, Lietuvos muzikos akademija išleido V.Jakubėno straipsnių ir recenzijų dvitomį „Straipsniai ir recenzijos“ (sudarė L.Tamulytė-Venclauskienė, Vilnius, 1994 m.), išleista ir I.Skomskienės sudaryta monografija „Vladas Jakubėnas: dokumentai, laiškai, straipsniai, atsiminimai, kūrybos apžvalga“ (Kaunas, 1999 m.). V.Jakubėno kūriniai skamba Lietuvos koncertų salėse, išleista keletas jo kūrinių rinkinių (lietuvių liaudies dainų rinkinys „Už jūrių marių“, lietuvių evangelikų giesmių harmonizacijos mišriam chorui „Jėzau, Tu mano gyvybė“, originalios dainos chorams „Vai, eičiau aš, eičiau“, dainos balsui ir fortepijonui „Svetimi kalnai“, *Du šokiai* fortepijonui iš baletu „Vaivos juosta“). V.Jakubėno tėviškėje Biržuose ir Kaune, ant namų, kuriuose gyveno kompozitorius, atidengtos memorialinės lentos, 2002 m. Biržų muzikos mokyklai suteiktas Vlado Jakubėno vardas.

II. DOKUMENTŲ SUTVARKYMAS

Bendrosios žinios apie fondo dokumentus

Vlodo Jakubėno dokumentai gauti iš kompozitoriaus Felikso Bajoro 1989-03-21 aktu bei 2013-01-04 aktu Nr. A2-3. Anksčiau sutvarkyti dokumentai 2013-03-13 aktu Nr.R3-17 perkelti iš F.193 į naujai sudarytą V.Jakubėno fondą.

Dokumentai sutvarkyti ir įrašyti į Kūrybos bylų apyrašą Nr. 1.

Fondo dokumentų chronologinės ribos 1924–1965 m.

Fondas dar gali būti papildytas.

Priėjimas prie dokumentų nėra ribojamas.

Kūrybos bylų apyrašas Nr.1

Į Kūrybos bylų apyrašą Nr.1 2013 m. įrašyta 11 (vienuolika) apskaitos vienetų nuo Nr. 1 iki Nr. 11 – muzikos kūrinių rankraščiai, kurių chronologinės ribos 1924–1965 m.

Dokumentų tvarkymo ir apskaitos
skyriaus vyriausioji archyvistė

Virginija Kunigėlytė

**VLADO JAKUBĖNO FONDO NR. 754
KŪRYBOS BYLŲ APYRAŠO NR. 1
BYLŲ SISTEMINIMO SCHEMA IR RODYKLĖ**

1. VLADO JAKUBĖNO KŪRYBOS DOKUMENTAI

<u>1.1. SIMFONINIAI KŪRINIAI</u>	1-3
<u>1.2. INSTRUMENTINIAI KŪRINIAI</u>	4-5
<u>1.3. VOKALINIAI KŪRINIAI</u>	
1.3.1. KŪRINIAI BALSUI IR FORTEPIJONUI	6-8
1.3.2. KŪRINIAI CHORAMS	9
1.3.3. HARMONIZUOTOS LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS	10
1.3.4. ORKESTRUOTĖ	11

FONDAS NR. 754

V L A D A S J A K U B Ė N A S

KŪRYBOS BYLŲ APYRAŠAS NR. 1

Eilės Nr.	Apskaitos vieneto antraštė	Pagaminimo būdas, kalba	Chronologinės ribos (data)	Apimtis	Pastabos
1	2	3	4	5	6

1. VLADO JAKUBĖNO KŪRYBOS DOKUMENTAI

1.1. SIMFONINIAI KŪRINIAI

1	Simfonija op. 6. (Nr. 1, vienos dalies). Partitūra	Rankraščio kopija	1932 m.	46	
2	Simfonija Nr. 2. Partitūra	Rankraščio kopija	1938–1939 m.	105	
3	Simfonija Nr. 3. Partitūra	Rankraščio kopija	1940–1942 m.	93	

1.2. KŪRINIAI FORTEPIJONUI

4	<i>Rapsodija Nr. 1</i> , „Pasaka“. Fortepijonui. Leidiniai	Spaudinio kopija	1936–1943 m.	13	Kūriniai išleisti 1945 m. Kaune bei 1947 m. Tūbingene
5	<i>Trys vaizdeliai</i> iš baleto „Vaivos juosta“: „Miško vienuma“, „Miškas nubunda“, „Miškinis šoka“. <i>Ciklas</i> fortepijonui. 2 egz.	Autografo kopija	1944 m.	10	

1.3. VOKALINIAI KŪRINIAI

1.3.1. KŪRINIAI BALSUI IR FORTEPIJONUI

6	<i>Dainos aukštam balsui ir fortepijonui</i> : „Gėlės iš šieno“ (K.Binkio ž.), „Ievos“ (J.Tysliavos ž.), „Daug turėta mylimųjų“ (K.Grigaitytės ž.), „Mėlyni varpeliai“ (B.Buivydytės ž.), „Išsvajotą karalaitį“ (F.Kiršos ž.), „Na, tai kas“ (K.Grigaitytės ž.). Rinkinys. Leidinys	Spaudinio kopija	1924–1944 m.	38	Rinkinys išleistas 1961 m. JAV LB Kultūros fondo
7	<i>Liaudies dainos balsui ir fortepijonui</i> : [Vai didi didi girios medeliai], „Plaukia antelė“, „Sutemo naktis“, „Tėvas su močiute savo“, „Piemenių raliavimas“,	Spaudinio kopija	1934–1952 m.	26	Rinkinys išleistas 1960 m. JAV LB Kultūros fondo. Dainos [Vai didi didi girios mede-

„Oi, mergyte“, „Aš jaunas eisiu“.
Rinkinys. Leidinys

liai] nėra pradžios

1	2	3	4	5	6
8	„Ežerėlis“ (F.Kiršos ž.), „Laisvųjų daina“ (K.Inčiūros ž.), „Žemė kryžių ir smūtkelių“ (P.Karūžos ž.), „Vai eičiau“ (V.Mykolaičio-Putino ž.). Balsui ir fortepijonui. Leidiniai	Spaudinio kopija	1935–1954 m.	21	Kūriniai išleisti 1952 bei 1954 m. Chicago
1.3.2. KŪRINIAI CHORAMS					
9	„Tremtinių ir išvežtųjų giesmė“ („Mylėsi Lietuvą iš tolo“, B.Brazdžionio ž.). Mišriam chorui a cappella. Leidinys	Spaudinio kopija	1956 m.	6	Kūrinys išleistas 1956 m. Chicago
1.3.3. HARMONIZUOTOS LIETUVIŲ LIAUDIES DAINOS					
10	„Klaipėdiškių dainos“: „Aukšti kalnai, lygios lankos“, „Svyruoj, linguoj paukštelis“, „Už jūrų marių“, „Už jūrų marelių, už Nemuno“. Harmonizuotos Klaipėdos krašto liaudies dainos mišriam chorui a cappella. Leidinys	Spaudinio kopija	1957 m.	7	Dainos išleistos 1957 m. Chicago
1.3.4. ORKESTRUOTĖ					
11	Lietuvos himno – V.Kudirkos „Tautiškos giesmės“ – orkestruotė simfoniniam orkestrui. Partitūra, instrumentų partijos	Autografo kopija	1965 m.	33	

Įrašyta 11 (vienuolika) apskaitos vienetų nuo Nr.1 iki Nr.11. Iš viso apyraše įrašyta 11 (vienuolika) apskaitos vienetų.

Lietuvos literatūros ir meno archyvo
Dokumentų tvarkymo ir apskaitos
skyriaus vyriausioji archyvistė

Eleonora Virginija Kunigėlytė

Tvirtinu įrašomus apskaitos vienetus.
Lietuvos literatūros ir meno archyvo
direktorė
2013-04-

Vida Šimėnaitė

Lietuvos literatūros ir meno archyvo
Dokumentų ekspertų komisijos pirmininkė

Alvyda Steponavičiūtė
2013-04-10